

Hoofdstuk 4 Afhandeling van meldingen

4.1 De telefonische melding

Stel vast welke situatie van toepassing is en of het noodzakelijk is dat de melder wordt bezocht of dat de melding ook telefonisch kan worden afgehandeld.

Situaties die doorgaans telefonisch kunnen worden afgehandeld:

1. Men ziet vleermuizen vliegen, heeft een verblijfplaats in huis of er dreigt een vleermuisverblijf verloren te gaan door sloop of kap.
2. Men heeft een dode vleermuis gevonden.
3. Er is een vleermuis binnen in een gebouw aangetroffen en de melder kan dit met aanwijzingen van jou zelf oplossen.
4. De dierenambulance heeft ergens een vleermuis opgehaald.
5. Men wil een verbouwing uitvoeren aan een gebouw met vleermuizen.

Situaties waarvoor doorgaans een bezoek ter plaatse moet worden gebracht.

6. Men ervaart overlast van vleermuizen:
 - a. Eng idee
 - b. Geluidsoverlast
 - c. Stankoverlast
 - d. Overlast van keutels
7. Men heeft een vleermuis in een gebouw aangetroffen en men kan dit probleem niet zelf oplossen
8. Men heeft een vleermuis gevonden, GEEN contact met een mens of huisdier
 - a. Het betreft een jonge vleermuis
 - b. Het betreft een volwassen vleermuis die gezond is
 - c. Het betreft een volwassen vleermuis die verzwakt of gewond is
9. Men heeft een vleermuis gevonden. WEL contact met een mens of huisdier

Als het nodig is om ter plaatse een bezoek te brengen, sluit het telefoongesprek dan als volgt af:

- Geef aan hoe laat je ongeveer bij de melder zult zijn.
- Stel de melder voor zover mogelijk gerust.
- Geef aanwijzingen wat men intussen kan doen:
 - Verbiedt om de vleermuis aan te raken.
 - Laat de melder de vleermuis veilig stellen zodat hij er nog is als jij arriveert.
 - Als er sprake is geweest van hand- en / of bijtcontact laat de desbetreffende persoon dan de handen c.q. de bijtplek goed uitwassen met water en zeep en de plek zo mogelijk met alcohol 70% (verkrijgbaar bij elke drogist) of indien dat niet voorhanden is met gewone huishoudspiritus of betadinejodium 10% desinfecteren.

4.2 Afhandelingsprocedures

1. Men ziet vleermuizen vliegen, heeft een verblijfplaats in huis of er dreigt een vleermuisverblijf verloren te gaan door sloop of kap.

Hier is geen sprake van een probleem en dus zou deze melding ook niet bij het netwerk moeten worden gedaan. Maar in de praktijk gebeurt dat toch. Onderstaand geven we aan wat je dan het beste kunt doen.

Mensen die vleermuizen zien vliegen verkeren doorgaans in de veronderstelling dat ze iets bijzonders waarnemen en willen dat graag ergens melden. Als je het zelf interessant vindt, dan kun je natuurlijk ter plaatse gaan kijken, maar nodig is het niet. Bedankt de melder in elk geval voor het feit dat ze contact met je heeft opgenomen en adviseer ze om te genieten van het schouwspel.

M.b.t. meldingen van vleermuisverblijven (kraamverblijven) geldt in feite hetzelfde. Hiervoor is overigens wel een officieel meldpunt, dat je kunt doorgeven: www.vleermuis.net en dan de menukeuze: Vleermuis gezien -> Waarneming doorgeven. De waarnemingen worden verder verwerkt in het Project kolonietellingen van VleGel.

Wordt je benaderd door mensen die een melding willen doen van de sloop van een gebouw of de kap van een boom, waarin zich een verblijfplaats van vleermuizen bevindt, verwijst de melder dan door als je niet zelf ter zake deskundig bent op het gebied van de Flora- en Faunawet. Het secretariaat van VleGel coördineert dit soort meldingen en neemt indien nodig actie. Helaas vallen nogal wat van deze meldingen onder de noemer NIMBY (Not In My Back Yard). Hier werken we uiteraard niet aan mee.

2. Men heeft een dode vleermuis gevonden.

Ook ten aanzien van dit voorval heeft men het idee dat dit ergens moet worden gemeld. Dat is niet zo. Officieel moeten kadavers van dode dieren bij de gemeente worden ingeleverd. Op websites van veel gemeenten staat vermeld waar dat kan. Maar in de praktijk zal de dode vleermuis veelal in de afvalcontainer belanden. Als je het idee hebt dat de melder graag wilt dat iemand de dode vleermuis komt ophalen, dan kun je er naar toe gaan. Het bezoek geldt als een normale afhandeling en wordt ook als zodanig vergoed. Adviseer de melder in elk geval om de vleermuis niet met blote handen aan te raken.

Mocht de melder de vleermuis al hebben aangeraakt. Dan is het wel verstandig om de melder te bezoeken. Blijkt het om een laatvlieger te gaan, stuur het dier dan op naar het CVI in Lelystad (zie voor instructies bijlage 9 en het verzendformulier in bijlage 10).

Overigens kun je ook zelf dode vleermuizen voor onderzoek naar Lelystad opsturen. Vooral andere soorten dan gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis ontvangt men graag, omdat er weinig van deze soorten worden aangeboden.

3. Er is een vleermuis in het huis zelf aangetroffen.

Vraag in welke ruimte de vleermuis zich bevindt en of de melder de vleermuis ook kan zien (dus niet weggekropen op een onbekende plek).

Als de vleermuis zich zichtbaar in een bepaalde ruimte bevindt, onderzoek dan de mogelijkheid dat de melder de vleermuis zelf naar buiten kan begeleiden. De eenvoudigste oplossing is om de deuren naar andere ruimten te sluiten en een raam of deur te openen. Dit is vaak minder succesvol overdag en/of als er zich over een grotere afstand achter de open deur of raam geen andere gebouwen of vegetatie bevinden. De vleermuis krijgt dan geen echo. Ook via een klapraam zal de vleermuis niet makkelijk naar buiten vliegen. Hij ziet immers alleen maar glas en geen opening. De melder kan ook een wat actievere rol spelen door de vleermuis te vangen in een transparante schaal en deze af te sluiten met een kartonnetje als de vleermuis in de schaal is gevangen. De vleermuis kan dan met schaal en al naar buiten worden gebracht. De vleermuis kan vervolgens voorzichtig op een wat hoger gelegen oppervlak worden afgeschoven, vanwaar hij zelf kan wegvliegen. Instrueer de melder duidelijk dat hij / zij de vleermuis niet met blote handen aanraakt.

Zijn deze oplossingen niet mogelijk, dan zul je zelf het probleem ter plaatse moeten oplossen. Vraag de melder om de ruimte waarin de vleermuis zich (waarschijnlijk) bevindt af te sluiten, zodat hij daaruit niet ontsnapt en je mogelijk voor niets komt. Controleer ook of niemand contact heeft gehad met de vleermuis. Handel verder zoals aangegeven onder punt 7.

4. De dierenambulance heeft ergens een vleermuis opgehaald

Zoals reeds in hoofdstuk 2 aangegeven, is het niet aan te bevelen dat de dierenambulance een vleermuis ophaalt. Je kunt je geen beeld vormen van de omstandigheden waaronder de vleermuis is aangetroffen en de vleermuis wordt uit zijn vertrouwde omgeving weg gehaald.

Indien het toch gebeurt,

- informeer dan naar de exacte vindplaats en
- check dat niemand contact heeft gehad met de vleermuis.

Als je de vleermuis eenmaal in bezit hebt, handel dan volgens de instructies onder punt 9.

5. Men wil een verbouwing uitvoering in een pand met vleermuizen

Met betrekking tot dit probleem heb je direct te maken met de Flora- en Faunawet die verstoring van vleermuizen en hun verblijfplaatsen, alsmede het wegnemen van verblijfplaatsen verbiedt. Als je op dit gebied niet ter zake deskundig bent (bijvoorbeeld door je werk), verwijs de melder dan door naar een ecologisch adviesbureau. Een lijstje met ecologische adviesbureaus in Gelderland die deskundig zijn op het gebied van vleermuizen is opgenomen in bijlage 1.

Als je het interessant vindt, kun je natuurlijk wel de situatie ter plaatse bekijken en vaststellen waar zich de verblijfplaatsen van de vleermuizen bevinden, om welke soort(en) het gaat en om welke aantallen. Maar beperkt je hiertoe en laat je niet verleiden tot het geven van adviezen als je niet bekend met de wetgeving.

6. Men ervaart overlast van vleermuizen.

a. Men vindt het een eng idee vleermuizen in huis te hebben.

Dit is één van de lastigste problemen om op te lossen omdat het geen rationeel, maar een emotioneel probleem is. De aanpak is om de melder gerust te stellen. Daarvoor kunnen o.a. de volgende (rationele) argumenten worden gebruikt:

- Vleermuizen tasten niet de constructie van de woning aan. Vleermuizen zijn fysiek niet in staat om hout of andere materialen kapot te bijten.
- Vleermuizen brengen geen ziekten op mensen over. Uitzondering is rabiës, maar het aantal dieren dat hiermee is besmet is nauwelijks in een percentage uit te drukken. Bovendien vallen rabide vleermuizen niet spontaan aan. Ze zouden alleen kunnen bijten als je ze probeert vast te pakken. En dat is so wie so niet aan te raden.
- Ook gezonde vleermuizen vallen geen mensen aan en ze vliegen niet in je haren. Ook al scheren ze rakelings langs je heen, dankzij hun uitstekende echolocatiesysteem "zien" ze je echt wel en vliegen ze altijd langs je heen.
- Het worden er steeds meer. Dat kan, maar als de groep te groot wordt splitst hij zich vanzelf op.
- Vleermuizen zijn uiterst nuttige dieren, want ze vangen veel vliegen en muggen weg bij de woning.

Je kunt voor meer informatie de brochure "Vleermuizen in huis" uitreiken.

In veel gevallen wordt de angst geheel of grotendeels weggenomen door voorlichting (onbekend maakt onbemind). Maar dat lukt niet in alle gevallen. Weiger resoluut om de vleermuizen weg te vangen (dat is in de praktijk overigens nog niet eens zo eenvoudig) of om de invliegopeningen dicht te maken. Als je het idee hebt dat de melder na jouw vertrek zelf zal proberen om de vleermuizen te verjagen, dan kun je nog de volgende informatie verstrekken in de hoop dat de vleermuizen in elk geval zo min mogelijk schade wordt berokkend:

- Als invliegopeningen worden dichtgestopt zouden vleermuizen opgesloten kunnen raken. Zij zullen dood gaan en kunnen dan voor stankoverlast gaan zorgen.
- In de maanden mei - juli hebben vleermuizen jongen die nog niet voor zichzelf kunnen zorgen (hopelijk wordt er geen actie ondernomen in de kraamperiode).

- Vleermuizen verhuizen regelmatig, dus het kan maar zo zijn dat ze de volgende dag zijn verdwenen. (Vaak komen ze het volgende jaar overigens wel weer terug).
- Vleermuizen houden gedurende de winterperiode een winterslaap en dan heb je al helemaal geen last van ze.
- In de periode augustus - oktober vertrekken veel vleermuizen naar hun winterverblijfplaats.
- Het is wettelijk verboden om vleermuizen en hun verblijfplaatsen te verstoren of hun verblijfplaatsen weg te nemen. Dit argument moet behoedzaam worden gebracht, omdat het vaak averechts werkt ("het is mijn huis", "vleermuizen zijn beter beschermd dan mensen").

b. Men ervaart geluidsoverlast

Dit is inderdaad een serieuze klacht. Vooral laatvliegers die in de kapconstructie zitten kunnen geluidsoverlast veroorzaken voor degene die in de kamer hieronder probeert te slapen.

De aanpak is om een oplossing te vinden waardoor de geluidsoverlast wordt weg genomen, maar de vleermuizen geen nadelige gevolgen ondervinden. De enige oplossing waarbij de huidige verblijfplaats in stand wordt gehouden is de volgende:

- Breng een isolerende plaat aan tegen de wand waarachter de vleermuizen zitten.

Andere oplossingen waarbij je al gauw tegen de verbodsbepalingen van de FFW aan loopt zijn:

- Scherm de verblijfplaats bij de kamer bouwkundig af van de totale ruimte, waardoor de vleermuizen in een deel van de constructie gaan zitten waar geen slaapkamer aan grenst.
- Bouw een (forse) vleermuiskast aan de gevel in de hoop dat de vleermuizen deze als hun nieuwe verblijfplaats gaan beschouwen. Hiervoor is wel enige expertise nodig, dus overleg met deskundige (bijvoorbeeld Tom Dekker, kastencoördinator van VleGel: 0570 - 655315, e-mail: tom@imd-ma.nl).

Vraag advies aan een iemand van een ecologisch adviesbureau of het secretariaat van VleGel voordat je met dergelijke oplossingen aan de gang gaat.

c. Men ervaart stankoverlast

Vleermuizen kunnen eigenlijk geen stankoverlast veroorzaken. Alleen als er een hele grote groep vleermuizen in huis zit en deze urineren op een halfdoorlatende ondergrond zoals een zachtboardplaat, dan zou er in extreme omstandigheden sprake kunnen zijn van stankoverlast. In de meeste gevallen waarin men denkt stankoverlast van vleermuizen hebben, is er sprake van een andere oorzaak van de stank, zoals een kapotte riolering. Uiteraard moet je wel even onderzoeken of er mogelijk toch sprake is van overlast door vleermuizen. In dat geval is het uitgangspunt wel dat de verblijfplaats van de vleermuizen bij voorkeur in tact dient te blijven. Vervolgens zou je kunnen onderzoeken of de zaak bouwkundig zodanig kan worden geïsoleerd dat er geen sprake meer is van overlast. Let er wel op dat de vleermuizen van deze ingreep geen nadelige gevolgen ondervinden. Lukt dit allemaal niet, dan is mogelijk een vleermuiskast aan de gevel waar de vleermuizen naar toe zouden kunnen verhuizen een optie. Zie het gestelde onder b.

d. Men ervaart overlast van keutels

Keutels kunnen voor overlast zorgen als ze op ramen en tuinmeubilair terecht komen. Insteek van de aanpak is dat de verblijfplaats in principe in tact moet blijven. De oplossing ligt in voorlichting (daardoor wordt het probleem vaak al minder erg) in combinatie met het advies om plankjes aan de gevel te bevestigen waardoor de keutels op de plankjes terecht komen en niet meer op de ramen. Eventueel kunnen de plankjes periodiek worden gereinigd. Een optie is om de opening te verplaatsen naar een plek waar geen ramen onder zitten, maar dit moet zeer behoedzaam gebeuren (overleg met je mentor!).

Tegen uitwerpselen van overvliegende vleermuizen valt natuurlijk niets te doen. Voor deze situaties zal d.m.v. voorlichting begrip moeten worden gekweekt.

7. Men heeft een vleermuis in een gebouw aangetroffen en men kan dit probleem niet zelf oplossen

Als de melder het probleem niet zelf kan of wil oplossen, zul je de situatie ter plaatse moeten oplossen. Check van tevoren goed of de vleermuis zichtbaar aanwezig is. Is dat niet zo en is de melder er niet van overtuigd dat de vleermuis er nog moet zijn, vraag dan om opnieuw te bellen als de vleermuis zich weer mocht vertonen. Is de melder er van overtuigd dat de vleermuis zich nog steeds in het gebouw bevindt, maar weet hij / zij niet waar dan hangt het er van af in welke mate er sprake is van angst of paniek. Is er geen sprake van angst of paniek, ook dan kun je vragen om opnieuw te bellen als de vleermuis zich weer vertoont. Is er wel sprake van enige angst of paniek, dan stelt de melder het doorgaans op prijs dat je toch maar even komt kijken.

Als de vleermuis niet zichtbaar is, zul je met een zaklamp alle ruimten nauwgezet moeten onderzoeken. Kijk, voor zover het mogelijk is, achter kasten, schilderijen, e.d.

Als de vleermuis is gevonden, vang hem dan volgens de bekende instructies en breng de vleermuis naar buiten. Uiteraard kun je dit het beste 's avonds doen, dan is de kans op predatie het kleinst. Maar als dit niet mogelijk is of je moet er over een grotere afstand voor terugkomen, laat hem dan direct vrij. Als de vleermuis gezond en fit is, zal hij direct wegvliegen. Vliegt de vleermuis niet direct weg, dan heb je 2 mogelijkheden.

Als de melder niet angstig is en het misschien zelfs wel interessant vindt, laat de vleermuis dan achter op een plek waar hij geen gevaar loopt, bijvoorbeeld een stapel open hardhout. Spreek met de melder af dat hij / zij jou opnieuw belt, als de vleermuis er de volgende dag nog steeds zit. Is dat het geval, dan zul je de vleermuis moeten meenemen. Ook als de vleermuis niet direct wegvliegt en je hem ook niet kunt achterlaten, zul je hem moeten meenemen. Handel verder zoals beschreven bij de procedure voor verzwakte / gewonde vleermuizen.

8. Men heeft een levende vleermuis gevonden, GEEN contact met een mens of huisdier

Er zijn verschillende omstandigheden waaronder een vleermuis wordt gevonden:

- Buiten, hangend aan een muur.
- Buiten op de grond in de tuin of op straat.
- Er is een vleermuis afgeleverd bij een dierenartsenpraktijk.
- Er is een vleermuis opgehaald door de dierenambulance.

Kijk welke van de onderstaande situaties van toepassing is en handel volgens de daar gegeven instructies.

a. Het betreft een jonge vleermuis

Stel vast of een gevonden dier een jonge vleermuis betreft. In het geval het dier niet of niet volledig is behaard, is het natuurlijk duidelijk dat het een jong dier betreft. Andere kenmerken van jonge dieren zijn:

- Ze zijn iets kleiner dan volwassen dieren (maar hebben een relatief grote kop)
- Ze zijn iets donkerder dan volwassen dieren
- Ze zijn nog niet goed in staat om te vliegen

Gaat het inderdaad om een jonge vleermuis, hang de vleermuis dan aan de gevel in de buurt van de vermoedelijke verblijfplaats. Is deze niet bekend, hang hem dan zo dicht mogelijk in de buurt van de vindplaats. Heeft de melder de vleermuis meegenomen naar huis, ga dan terug naar de vindplaats. Hang hem, indien mogelijk bij een plek waar hij kan wegkruipen, zoals bij een spleet tussen hout en steen. De gedachte achter de oplossing is, dat de moeder de kreten van het jong herkent en de vleermuis op pikt. Mocht dat onverhoopt niet gebeuren en word je er opnieuw over gebeld of is de vindplaats niet bekend, dan zal het dier naar een dierenopvangcentrum moeten worden overgebracht.

b. Het betreft een volwassen vleermuis die gezond is

Onderzoek of de vleermuis gezond en fit is. Als dat zo is, moet hij zo snel mogelijk weer worden vrijgelaten. Bij voorkeur in de omgeving waar hij is gevonden en bij voorkeur 's avonds om de kans op predatie zo klein mogelijk te maken. Een fitte vleermuis die zijn vrijheid weer terug krijgt, zal direct wegvliegen, ook al is dat overdag. Doet hij dat niet, hang hem dan aan muur of leg hem op een wat hoger gelegen object, zoals een stapel open haardhout. Vergewis je er van dat er geen katten bij kunnen komen. Spreek met de melder af dat als de vleermuis er onverhoopt de volgende dag nog hangt of zit, dat hij/zij even opnieuw met jou contact op neemt. In dat geval zul je de vleermuis alsnog moeten ophalen. Handel dan verder zoals beschreven bij verzwakte / zieke dieren.

c. Het betreft een volwassen vleermuis die verzwakt of gewond is

Een vleermuis kan niet gewond zijn, maar toch te zwak zijn om zelf weg te vliegen. In eerste instantie kun je proberen om de vleermuis wat water te laten drinken. Dit lukt het beste door een penseeltje in water te dopen en het water aan de bek van de vleermuis te smeren. Als de vleermuis door heeft dat het om water gaat, dan zal hij het water van de penseel af likken. Maar let op: smeer niet de neusgaten van de vleermuis dicht, want dan kan hij gemakkelijk stikken. Knapt de vleermuis hier van op, dan kun je opnieuw proberen of hij uit zichzelf weg kan vliegen en anders zul je hem in eerste instantie mee naar huis moeten nemen.

Verwondingen variëren van licht tot zwaar. Bij een lichte verwonding (bijvoorbeeld een paar bijtgaatjes van een kat in de vlieghuid) kan de vleermuis nog steeds vliegen en in dat geval handel je zoals beschreven in de vorige paragraaf voor een gezonde vleermuis. Als de verwondingen erger zijn en de vleermuis is op dat moment niet meer in staat is om te vliegen, dan zul je hem moeten meenemen naar huis.

Eenmaal thuis zul je moeten vaststellen welke toekomst de vleermuis heeft. Als je denkt dat hij kan herstellen, dan moet je de vleermuis naar een dierenopvangcentrum brengen. Zijn de verwondingen zo ernstig (sterk gescheurde vlieghuid, gebroken armen of vingers, e.d.) dan zal de vleermuis geëuthanaseerd moeten worden.

Het euthanaseren van een vleermuis is niet de leukste klus. Omdat een vleermuis een beschermde diersoort is die niet opzettelijk mag worden gedood, mag je dit ook niet zelf doen. Het euthanaseren van een vleermuis is dan ook alleen toegestaan aan een dierenarts. Maar hij zal de kosten hiervoor aan iemand in rekening willen brengen. Het mooiste is als je bijvoorbeeld met de dierenbescherming een afspraak kunt maken dat zij de kosten van euthanasie vergoeden. Dat doen zij vaak ook voor dieren die door de dierenambulance bij een dierenarts worden afgeleverd. Vraag een schriftelijke verklaring van de dierenbescherming die je aan een dierenarts kunt laten zien. We proberen voor geheel Gelderland centraal afspraken hierover te maken.

9. Men heeft een levende vleermuis gevonden. WEL contact met een mens of huisdier

Voor situaties in deze categorie volgen we het draaiboek van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De laatste versie dateert van 2008. Er wordt gewerkt aan een nieuwe versie. De nieuwe versie bevat een belangrijke wijziging. Als er sprake is van alleen handcontact en de huid is intact (geen wondjes) is de kans op overdracht van rabiës te verwaarlozen. In die gevallen hoeft het incident daarom niet meer bij de NVWA te worden gemeld. Heb je te maken met een laatvlieger en vermoed je dat de vleermuis wel eens rabide zou kunnen zijn of kun je niet uitsluiten dat er bijtcontact is geweest (bijvoorbeeld bij kinderen), dan kun je het incident natuurlijk nog steeds melden.

Er worden drie partijen onderscheiden: de vleermuis, de mens en het huisdier.

De vleermuis

De vleermuis moet worden onderzocht op rabiës en om deze procedure in werking te zetten moet het incident worden gemeld bij de NVWA -> **0800 - 0488**. De meldkamer is 7 dagen per week en 24 uur per dag bereikbaar. Zet dit nummer in je mobiele telefoon!

Op de website van de NVWA kunnen incidenten ook via een formulier worden gemeld, maar dat moet niet voor dringende gevallen worden gebruikt. En aangezien de vleermuis op korte termijn op rabiës moet worden onderzocht is er altijd sprake van een dringend geval. Centralisten die je doorverwijzen naar het webformulier handelen dus in strijd met de voorschriften.

De meldkamer zal het incident doorgeven aan het VIC (VWA Incident en Crisis Centrum). Omdat de ervaring leert dat het enige tijd kan duren voordat de dienstdoende dierenarts van de VIC contact met je opneemt, adviseren wij je dringend om de meldkamer te vragen je direct door te verbinden met het VIC. Dit is door ons afgesproken met de NVWA, dus een centralist zou dit niet moeten weigeren.

Maak met de dienstdoende dierenarts van het VIC een afspraak over de vervolgpcedure. Is er sprake van een bijtcontact met een mens, dan is haast geboden en zal de NVWA in het algemeen een dierenarts naar jou toe sturen. Het kan enkele uren duren voordat deze dierenarts is gearriveerd, dus ga intussen naar huis, neem de vleermuis mee en wacht thuis rustig op de komst van de dierenarts. Tijdens zijn bezoek zal de dierenarts de vleermuis euthanaseren en gereed maken voor transport naar het Centraal Veterinair Instituut (CVI) in Lelystad. Hij zal ook een koerier bellen met de opdracht de vleermuis bij jou te komen halen. Vraag de dierenarts om op het aanbiedingsformulier te vermelden dat je graag gebeld wilt worden over de uitslag van het onderzoek, want dat gebeurt niet standaard.

Is er toch geen dierenarts beschikbaar of is er sprake van een bijtcontact met een huisdier, dan zal het VIC je verwijzen naar een lokale dierenarts. Wij hebben met de NVWA afgesproken dat het VIC de volgende zaken regelt:

- Zij maken voor jou een afspraak met deze dierenarts en vertellen jou wanneer je bij hem / haar terecht kunt.
- Zij zorgen er voor dat de dierenarts beschikt over de instructies hoe het dier moet worden geëuthanaseerd, hoe het kader verpakt moet worden voor transport en voor het begeleidingsformulier.
- Zij regelen de koeriersdienst die de vleermuis komt ophalen en die hem naar Lelystad moet vervoeren.
- Zij regelen de vergoeding voor de dierenarts.

Als alles goed werkt, heb je dus niet of nauwelijks meer rompslomp dan als een NVWA-dierenarts bij jou thuis komt.

Mocht bovenstaande procedure niet goed lopen, rapporteer dat dan aan het secretariaat van VleGel: secretariaat@vlegel.org.

Zie voor informatie over rabiës Bijlage 9.

De mens

Indien een mens is gebeten door een laatvlieger (of de soort kan niet worden vastgesteld), dan moet hij zich direct onder doktersbehandeling laten stellen. Laat deze persoon daarom direct contact opnemen met zijn huisarts of - buiten kantoor tijden - met de huisartsenpost. Uit voorzorg dient direct met vaccinatie te worden begonnen.

Officieel moet na een beet van elke soort vleermuis direct met vaccinatie worden begonnen, maar omdat dat een hoop gedoe geeft wat bij soorten waarbij nog nooit rabiës is aangetroffen onnodig is, wijken wij van deze regel af. Is er dus sprake van een beet van een andere soort

vleermuis (maar dat moet je wel zeker weten) of is er alleen maar sprake van handcontact, dan kun je de uitslag van het onderzoek afwachten. Deze uitslag is binnen 24 uur bekend.

Blijkt de vleermuis met rabiës besmet te zijn, dan zal de NVWA actie ondernemen. De volgende personen en instanties worden geïnformeerd:

- De persoon die contact heeft gehad met de vleermuis.
- De GGD van het district waar de persoon zich bevindt.
- De burgemeester van de gemeente waar het incident heeft plaatsgevonden.
- En hopelijk vergeten ze jou niet te informeren.

De persoon die contact heeft gehad met de vleermuis zal dringend worden verzocht direct (opnieuw) contact op te nemen met de huisarts. Hij / zij zal een zgn. post-expositie vaccinatieprogramma moet ondergaan dat bestaat uit vaccinaties op de dagen 1, 3, 7, 14, 30 en 90. De vaccinaties zijn pijnloos en hebben geen bijwerkingen. Als de melder reeds een eerste vaccinatie heeft ontvangen dan is de volgende vaccinatie op dag 3.

Blijkt de vleermuis niet met rabiës besmet te zijn, dan wordt de melder daar niet over geïnformeerd. Informeer de melder hier dan zelf even over. Er is geen verdere actie nodig.

Het huisdier

De procedure is grotendeels gelijk aan die bij de mens. Alleen moet een huisdier voor behandeling naar een dierenarts en is het vaccinatieprogramma anders.

Indien een huisdier is gebeten door een laatvlieger (of de soort kan niet worden vastgesteld), dan moet hij zich direct onder doktersbehandeling laten stellen. Laat de eigenaar daarom direct contact opnemen met zijn dierenarts of - buiten kantoor tijden - met de dienstdoende dierenarts. Uit voorzorg dient direct met vaccinatie te worden begonnen. Dit is niet nodig als het een hond betreft die korter dan 2 jaar geleden nog tegen rabiës is ingeënt of een kat. In West-Europa is nog nooit rabiës bij katten geconstateerd, ondanks de talloze meldingen van katten die een vleermuis hebben weten te pakken. Zij lijken hier immuun voor.

Officieel moet na een beet van elke soort vleermuis direct met vaccinatie worden begonnen, maar omdat dat een hoop gedoe geeft wat bij soorten waarbij nog nooit rabiës is aangetroffen onnodig is, wijken wij van deze regel af. Is er dus sprake van een beet van een andere soort vleermuis (maar dat moet je wel zeker weten) of is er alleen maar sprake van handcontact, dan kun je de uitslag van het onderzoek afwachten. Deze uitslag is binnen 24 uur bekend.

Blijkt de vleermuis met rabiës besmet te zijn, dan zal de NVWA actie ondernemen. De volgende personen en instanties worden geïnformeerd:

- De eigenaar van het huisdier.
- De GGD van het district waar de persoon zich bevindt.
- De burgemeester van de gemeente waar het incident heeft plaatsgevonden.
- En hopelijk vergeten ze jou niet te informeren.

De eigenaar van het huisdier zal dringend worden verzocht direct (opnieuw) contact op te nemen met de dierenarts. Hij / zij zal een zgn. postexpositie vaccinatieprogramma moet ondergaan dat bestaat uit vaccinaties op de dagen 1 en 5. De vaccinaties zijn pijnloos en hebben geen bijwerkingen. Als het huisdier reeds een eerste vaccinatie heeft ontvangen, dan volgt de tweede vaccinatie op dag 3. Is er geen eerste vaccinatie gegeven omdat er sprake was een geldige bescherming door vaccinatie in het verleden, dan wordt volstaan met 1 vaccinatie.

Blijkt de vleermuis niet met rabiës besmet te zijn, dan wordt de eigenaar van het huisdier daar niet over geïnformeerd. Informeer de melder hier dan zelf even over. Er is geen verdere actie nodig.

Bijlage 10. Instructies voor de verzending van dode vleermuizen naar het CVI in Lelystad

Omdat het belangrijk is dat goed bekend wordt bij welke vleermuisensoorten rabiës kan voorkomen en in welke mate, kunnen dode vleermuizen, waarmee geen direct contact met mens en/of huisdier heeft plaatsgevonden, ook voor rabiësonderzoek naar het CVI worden gezonden. Het transport van deze dieren wordt niet door de NVWA worden geregeld en zal door de vinder van een vleermuis zelf moeten worden georganiseerd. Hierbij is het belangrijk dat daarbij geen direct contact wordt gemaakt met een vleermuis*.

Pak een dode vleermuis met een over een hand getrokken onbeschadigd plastic zakje dat vervolgens met de andere hand over de vleermuis wordt getrokken. Verwijder zoveel mogelijk de lucht uit het zakje, sluit dit en doe het vervolgens in een tweede plastic zakje. Voeg in dit zakje ook het zo volledig mogelijk ingevulde **begeleidingsformulier A (zie onder)**. Door de dubbele verpakking wordt voorkomen dat medewerkers van het CVI, die de zending in ontvangst nemen, in contact komen met de vleermuis wanneer het formulier voor registratie wordt uitgepakt..

Voeg nooit briefjes met aantekeningen in het binnenste zakje met een vleermuis. Deze worden vaak doorweekt en onleesbaar door het condensvocht dat later in een zakje ontstaat.

Bij het insturen van meer vleermuizen dient elke vleermuis apart te worden verpakt en voor elk dier een begeleidingsformulier te worden gebruikt, tenzij de desbetreffende vleermuizen op dezelfde dag en op dezelfde plaats zijn gevonden. In het laatste geval hoeft slechts één begeleidingsformulier te worden gebruikt. Ook als het verschillende soorten betreft.

Verstuur vleermuizen in een stevig doosje en niet in een enveloppe, ook niet in een van binnen beklede noppenfolie-enveloppe. Stuur vleermuizen niet vlak voor een weekend of nationale feestdag op. Zolang een vleermuis niet naar het CVI kan worden toegezonden, dient het dier ingevroren te worden bewaard.

Vleermuizen kunnen, verpakt zoals hierboven beschreven, worden verzonden of gebracht naar:
CVI van Wageningen UR te Lelystad,
Afdeling DSU/Rabiës,
Houtribweg 39,
8221 RA Lelystad.

*) De volgende algemene maatregelen dienen in acht te worden genomen:

1. Elk onnodige contact met een levend of dood van rabiës verdacht dier dient te worden vermeden.
2. Niet zonder beschermde handen aanraken van dode dieren. Rabiësvirus kan zeker twee weken overleven op dode dieren. Bij lage temperatuur zelfs nog langer.
3. Bijtwond of plek waar speeksel op is gekomen zo spoedig mogelijk grondig reinigen met water en zeep en daarna desinfecteren met alcohol (70%) of jodiumtinctuur. Vervolgens contact opnemen met huisarts of GGD.

N.B. Op dit moment zijn de kosten voor het verpakkingsmateriaal en de verzendkosten nog voor eigen rekening. Uiteraard moedigt dit het inzenden van dode vleermuizen niet aan. Daarom zijn we (al geruime tijd) bezig om hiervoor een vergoedingsregeling te ontwikkelen.

A

BEGELEIDINGSFORMULIER BIJ VAN RABIES VERDACHTE VLEERMUIS

Per vleermuis slechts één formulier gebruiken tenzij meer vleermuizen op dezelfde dag en op dezelfde plaats zijn gevonden / formulier a.u.b. met blokletters invullen.

Barcodesticker of casusnummer:	Registratienummer DSU-CVI en ontvangstdatum monster:
---------------------------------------	---

Inzender: VWA , Regio:	Anders: Naam:
Naam: Tel.nr.	Tel.nr. Mobiel: 06

Vinder:	Vindplaats vleermuis:
Adres + huisnr:	Straat:
Postcode + Plaats:	Plaats:
Provincie:	Gemeente:
Tel. nr. Mobiel: 06	Provincie:

Vinddatum vleermuis:	Verzenddatum vleermuis:
-----------------------------	--------------------------------

Toestand waarin de vleermuis is aangetroffen:	dood / levend*
Indien levend: verzwakt, kon niet meer vliegen / maakte krijsende geluiden / hing langdurig aan een muur / lag op de grond / bevond zich in een gebouw / is (vermoedelijk*) door kat of hond gewond geraakt*	

Doodsoorzaak: onbekend / kort na vondst overleden / in gevangenschap overleden / geëuthanaseerd / door huisdier gedood / anders*:
--

Is er direct contact** geweest tussen mens en vleermuis?	ja / nee / vermoedelijk / onbekend*
Zo ja, bijtgeval / handcontact / details niet bekend / anders*:	

Wie heeft direct contact gehad met de vleermuis?	
Naam	Naam van zijn/haar huisarts:
Adres + huisnr:	Tel. nr. huisarts:
Postcode + Plaats	
Tel. nr. Mobiel: 06	

Is er direct contact*** geweest tussen een huisdier en vleermuis?	ja / vermoedelijk / nee / onbekend*
Zo ja, of vermoedelijk, met: kat / hond / anders*:	

Naam dierenarts:	Tel. nr. dierenarts:
------------------	----------------------

Opmerkingen:

*) Doorhalen wat niet van toepassing is

**) Het begrip "direct contact" is van toepassing als de vleermuis met onbeschermden handen werd betast of opgeraapt. Voorts is het begrip van toepassing als beten (vleermuis versus mens) zijn toegebracht.

***) Het begrip "direct contact" is van toepassing als huisdieren de vleermuis in de bek hebben gehad of met de vleermuis hebben gespeeld.

Uitsluitend in de vullen door NNM Naturalis:	Soortcode:	♂ / ♀ / -	ad / juv / 1kj
	Atlasblok:	-	pos / neg